

Lezing: “Spotten met de vijand”

Woensdag 11 november 2015

Door de heer Kees Verhagen uit Someren.

De Heer Verhagen is met pensioen en was laatst werkzaam op de Universiteit in Eindhoven op de afdeling Scheikunde. Zijn hobby's zijn zingen, tekenen/schilderen en geschiedenis. Hij heeft enkele boeken geschreven waaronder “de geschiedenis van de Zuid-Willemsvaart”. Verder enkele artikelen over de lokale geschiedenis. De interesse voor de WO 1 werd gewekt omdat hij een studie (bibliografie) heeft gemaakt van de Belgische Dr. Eijnatten, bekende huisarts in Someren en Lierop. Om deze gevluchte Belg beter te begrijpen maakte hij een studie over de WO 1. Een van de aspecten was het verzamelen van honderden ansichtkaarten en prenten van deze oorlog.

De heer Verhagen begon zijn voordracht met een korte uitleg over het ontstaan van de WO 1 die op de dag van de lezing jubileerde met de Wapenstilstandsdag op 11 november 1918. Een oorlog met de driemacht, Duitsland, Oostenrijk-Hongarije en het Ottomaanse Rijk aan de ene zijde en de geallieerden aan de andere. Europa was onrustig en er veranderde van alles: industriële revolutie, ontwikkeling nieuwe wapens, Groot verschil in inkomens tussen de elite/middenklasse en de arbeidersklasse, vrouwenemancipatie, veel “oud” zeer in de diverse landen en opkomst van het nationalisme. Een Frischer Fröhlicher Krieg was dus niet eens zo verkeerd. Oorlogen duurden tot dan immers niet zo lang en ruimden lekker op. Er waren net 2

Balkanoorlogen geweest en men zag de oorlog die in 1914 startte met het vermoorden van de Oostenrijkse troonopvolger Ferdinand en zijn vrouw door de Serviër Gravilo Princip niet als ongewenst. Dat deze uit zou groeien naar een WO kun niemand vermoeden. Dit kwam omdat de traditionele manier van oorlogvoeren (man tegen man) achterhaald was. O.a. Krupp had nieuwe wapens ontwikkeld en hierdoor groeide deze oorlog tot de 1^e totale industriële oorlog. De allerlaatste traditionele slag met cavalerie, de Slag der Zilveren Helmen, geleverd op 12 augustus 1914, vond te Halen plaats. Deze oorlog waarin 9.5 miljoen soldaten en 7.0 miljoen burgers zouden sterven werd een ongekende massaslachting waarop in 1918 ook nog de Spaanse Griep volgde. In totaal werden er 66.5 miljoen manschappen gemobiliseerd, vielen er 18 miljoen gewonden en werden er 8 miljoen krijgsgevangenen gemaakt.

Naast de oorlogvoering op het slagveld vond er ook een propagandaslag plaats. Er was géén vrije pres

meer. Iedereen moest aan het grotere doel geloven en de berichtgeving werd centraal geregeld. Door ansichtkaarten, film en telegrafie, het goed functioneren van de posterijen en snel vervoer over spoor werd berichtgeving een stuk sneller en bereikte men meer mensen. Het Britse Bureau voor Oorlogspropaganda, het Wellington House en het Franse

Maison de la Presse waren een stuk beter geregeld als de Duitse oorlogspropagandamachinerie.

Belangrijk was de rekrutering van manschappen. Een plakkaat van Generaal Kitchener zorgt ervoor dat 2.5 miljoen soldaten zich vrijwillig aanmelden. Door de propaganda die er werd bedreven waren er lange rijen vrijwilligers. Een actie van het propagandabureau was om de naambordjes aan wegkruisingen weg te halen met het argument dat de Duitsers de weg niet zo makkelijk konden vinden bij een invasie. Angst werd bewust gezaaid. Ook aan het eergevoel werd geappelleerd door de spreuk: "Daddy, what did you do in the WAR?".

In februari 1916 werd de dienstplicht in Engeland ingevoerd voor vrijgezellen tussen 18 en 41 jaar. Toen was men niet meer afhankelijk van vrijwilligers.

In Duitsland heerste Willem II. De werkelijke macht lag echter bij von Hindenburg en Ludendorff. Willem II was het motief van spotprenten. Met zijn Pickelhaube en karakteristieke snor een dankbaar motief.

De uit Roermond stammende Louis Raemaekers was een begenadigd tekenaar. De Engelsen waren fan van hem, de Duitsers hadden een kogelgeld uitgelopen.

De Elzasser Henri Zislin tekende ondermeer de Keizerlijke douche. Er werden 5.5 miljoen IJzeren Kruisen uitgereikt.

Veel motieven werden uitgebeeld:

moed, liefde, de vijand, de kameraden. Jan Sluiter, E. Sachetti, Bruce Barnsfather maakten de mooiste propagandatekeningen. Een dankbaar motief was ook het oorlogstuig dat werd gebruikt. De Dikke Bertha, een 420 mm houwitser werd veelvuldig op de korrel genomen.

In Duitsland waren in het begin van de oorlog veel kaarten in omloop met kinderen in de hoofdrol. De Engelsen hadden een mooie vorm van zelfspot.

Ook de eerste pin-up girls deden hun intrede.

De Duitser Heinrich Zille beeldde het dagelijkse leed van de gewonen mens uit. Zoals de moeder met haar kinderen aan wie niets is gebleven als de onderscheidingen of de vrouw die uitgemolken wordt door haar hongerige kinderen. Het thuisfront had immers ook

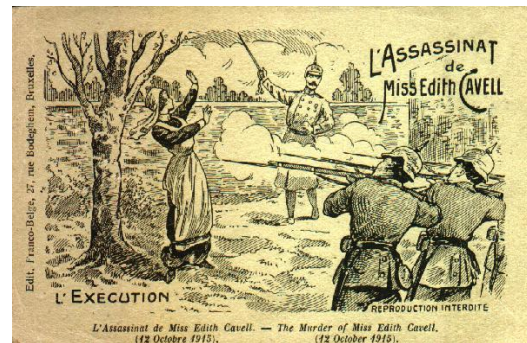

erg te lijden onder de oorlog. Duitsland was geïsoleerd en blokkades zorgden er voor dat er niets het land in kon.

De soldaten waren hongerig naar nieuws. Zij verslonden alles wat er te krijgen was: brieven, ansichtkaarten, boeken en kranten. Er werden tijdens de oorlog 10 miljard brieven geschreven en verstuurd.

Het leven aan het front was immers niet zo mooi als het in de propaganda werd geschilderd. De hygiëne was slecht, ongedierte in de vorm van ratten en luizen was amper in toom te houden. En dan de steeds aanhoudende dreiging van de vijand. Geen wonder dat veel soldaten hun afleiding zochten in drugs. Cocaïne kwam voornamelijk uit Nederland. Sex was een andere vorm van afleiding. De daarbij horende geslachtziekten waren ook veel voorkomend, 7 op de 1000 soldaten was hierdoor niet inzetbaar.

De propagandaoorlog werd door Duitsland verloren door de wandaden die zij in België pleegden. Plundering, verkrachting en executies waren aan de orde van de dag. De Duitsers executeerden zelfs de Engelse verpleegster Edith Cavell op verdenking van spionage. Dit leidde tot een grote toestroom van vrijwilligers bij de Engelsen, uiteraard aangezet door een goede propagandacampagne. Men kweekte een sterk anti-Duits gevoel, vol met leugens.

De vrouwen aan het thuisfront moesten noodgedwongen de taken van de mannen gaan overnemen. De mannen waren immers aan het front. In 1917 veranderd King George V zijn naam van Saksen-Coburg en Gotha in Windsor. Er gebeurde van alles tot in 1918 de oorlog aan zijn einde kwam. De problemen waren echter niet opgelost. Nog amper 20 jaar later resulteerde dat in de uitbraak van WO 2. Der Kaiser vlucht naar Nederland en krijgt hier asiel. Grenzen worden reshuffled, karakters werden gevormd. Zo zijn onder meer Churchill, Hitler, Pétain, Rommel, Lenin, Montgomery, Patton, Goering en de Gaulle gevormd in de WO 1.

Oorlogvoeren was niet prettig voor de normale burger maar wordt helaas ook veel gevaarlijker. Waren er in de WO1 5% burgerslachtoffers, in WO2 waren dat er al 50%, in de Korea-oorlog 84% en in Vietnam 70-90% Wat zou het percentage nu worden als men naar het Midden-Oosten kijkt?

De heer Verhagen sluit zijn betoog af met het citaat:

“Goed en fout geven geen greep op het verleden, voeden slechts vooroordelen, het is het einde van het nadenken over wat er echt is gebeurd.”